

Brüssel, 17. mai 2021
(OR. en)

8618/21

COMPET 336	EMPL 190
IND 120	ENER 166
MI 330	ENV 289
CLIMA 100	ESPACE 50
CONSOM 116	PI 35
DIGIT 57	POLMIL 66
ECOFIN 424	RC 19
EDUC 158	RECH 201

MÄRKUS

Saatja: Eesistujariik
Saaja: Alaliste esindajate komitee / nõukogu

Teema: *Konkurentsivõime nõukogu 27. mai 2021. aasta istungi ettevalmistamine*
Euroopa uue tööstusstrateegia uuendamine – juurdepääsu tagamine
kriitilise tähtsusega toorainetele on kriitiliselt tähtis
Poliitiline mõttevahetus

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi märkus, milles käsitletakse „Euroopa uue tööstusstrateegia uuendamist – juurdepääsu tagamine kriitilise tähtsusega toorainetele on kriitiliselt tähtis“, et valmistada ette konkurentsivõime nõukogu 27. mai 2021. aasta istungil toimuv poliitiline mõttevahetus.

Konkurentsivõime nõukogu | Siseturg ja tööstus

Euroopa uue tööstusstrateegia uuendamine – juurdepääsu tagamine kriitilise tähtsusega toorainetele on kriitiliselt tähtis

Eesistujariigi aruteludokument

Palju on muutunud pärast 2020. aasta märtsi, mil komisjon võttis vastu tööstuspoliitika paketi. COVID-19 pandeemia on Euroopa majandust rängalt tabanud, avaldades eri sektorites ja tööstusökosüsteemides erinevat kvantitatiivset ja kvalitatiivset mõju.

Ajakohastatud tööstusstrateegias, mille komisjon esitas 5. mail, kinnitatakse 2020. aasta märtsis seatud prioriteete, eelkõige rohe- ja digipööret. Ühtlasi sisaldab see hinnangut, mille eesmärk on kasutada ära pandeemiakriisist saadud kogemused, et hoogustada taastumist, suurendada ELi avatud strateegilist autonoomiat (mida arutati põhjalikult konkurentsivõime (siseturg ja tööstus) ministrite mitteametlikul kohtumisel käesoleva aasta märtsis) ning kiirendada kaksiküleminekut, võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 2020. aasta oktoobri järeldustes esitatud nõudmisi: i) esitada ühtset turgu käsitlev strateegiline aruanne, käsitledes ka ühtse turu normide täitmise tagamise tegevuskava seisu; ii) hinnata olemasolevate menetluste usaldusväärsust ja vajadust meetmete järele ühtse turu vastupanuvõime tugevdamiseks; ning iii) määrata kindlaks strateegilised sõltuvused, eeskätt kõige tundlikumates tööstusökosüsteemides, näiteks tervishoiusektoris, ning pakkuda välja meetmeid nende kõrvaldamiseks.

Ühtse turu vastupanuvõime tugevdamine

Esimeses iga-aastases ühtse turu aruandes käsitletakse muu hulgas kriisi mõju ühtsele turule ja Euroopa ettevõtjatele, sealhulgas tööstusökosüsteemidele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd). Hinnatakse ka edusamme ühtse turu peamiste takistuste kõrvaldamisel.

Analüüsi ja saadud kogemuste põhjal kinnitab komisjon oma pühendumust uurida võimalusi ühtse turu vastupanuvõime tugevdamiseks. See hõlmab ühtse turu erakorraliste meetmete paketti, mille eesmärk on pakkuda struktuurset lahendust, et tagada isikute, kaupade ja teenuste kättesaadavus ja vaba liikumine võimalike tulevaste kriiside kontekstis.

Dokumendis rõhutatakse ka 2020. aasta märtsis tööstusstrateegia raames käivitatud ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühma olulist rolli kõrgetasemelise foorumina, kus komisjon ja liikmesriigid otsivad ühiselt lahendusi ühtse turu takistuste kõrvaldamiseks.

Jätkatakse jõupingutusi, et kõrvaldada 2020. aasta ühtse turu tõkete aruandes kindlaks tehtud piirangud ja tõkked. Eelkõige uurib komisjon võimalusi standardite määratlemiseks äriteenuste valdkonnas ja töötajate lähetamise praktilise rakendamise parandamiseks. Samuti keskendutakse kaupade ja teenuste koosmõjule kõigis ökosüsteemides ning riikide ametiasutuste tõhusa turujärelevalve rollile nõuetele mittevastavate toodete tõrjumisel.

VKEde maksevõimet aitavad parandada ka konkreetsed algatused hilinevad maksetega võitlemiseks, nt tulevane hilinevad maksmise jälgimisplatvorm, investeerimine VKEdesse InvestEU fondi VKEdede komponendi kaudu ning uus avaliku ja erasektori IPO-fond VKEdede ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate toetamiseks, et tagada parem juurdepääs omakapitali kaudu rahastamisele. Kõnealused meetmed soodustavad ühtse turu taastumist ning tugevdavad ELi tööstuse konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet.

ELi strateegiliste sõltuvuste käsitlemine

2020. aasta märtsi tööstusstrateegias rõhutati ELi avatud strateegilise autonoomia tugevdamise tähtsust ning vajadust vähendada sõltuvust kolmandatest riikidest seoses teatavate strateegilise tähtsusega toodete, taristute ja tehnoloogiatega. COVID-19 kriis näitas, kui oluline on praeguste ja tulevaste strateegiliste sõltuvuste parem prognoosimine.

Koos ajakohastatud tööstusstrateegiaga avaldatud talituste töödokumendis strateegiliste sõltuvuste kohta tegi komisjon kaubandusandmetel põhineva analüüsi, mis annab esmase ülevaate. ELi imporditud 5200 tootest tehakse analüüsis kindlaks 137 tundlike tööstusökosüsteemide toodet (6 % ELi kaupade impordi koguväärtusest), millest EL on väga sõltuv. Ligikaudu pooled neist pärinevad Hiinast. Need tooted on seotud peamiselt energiamahukate tööstusharudega (nt toorained) ja tervishoiu ökosüsteemidega (nt ravimite toimeained) või muude, rohe- ja digipöörde toetamiseks oluliste toodetega.

Neist peetakse 34 toodet eriti tundlikuks, kuna võimalus nende edasiseks mitmekesistamiseks ja asendamiseks ELi toodanguga võib olla väike. Praegune analüüs hõlmab kuut põhjalikku ülevaadet toorainete, akude, ravimite toimeainete, vesiniku, pooljuhtide ning pilv- ja servtehnoloogia kohta. Analüüsist ilmnevad ka väljakutsed ja sõltuvus kõrgtehnoloogia valdkonnas,

Edasise tegevuse osas kinnitatakse ajakohastatud tööstusstrateegias komisjoni tahet jätkata koostööd liikmesriikide ja tööstusega, sealhulgas tööstusfoorumi kaudu, et süvendada oma analüüsi ja käsitleda kindlaks tehtud strateegilisi sõltuvusi. Nagu on märgitud kaubanduspoliitika läbivaatamise dokumendis, jätkatakse tööd rahvusvaheliste tarneahelate mitmekesistamiseks ja rahvusvaheliste partnerluste loomiseks sarnaselt meelestatud partneritega.

Lisaks kinnitati ajakohastatud tööstusstrateegias komisjoni toetust tööstusliitudele strateegilistes valdkondades, kus neid peetakse parimaks vahendiks selliste tegevuste kiirendamiseks, mis muidu ei areneks. Eelkõige on komisjon teatanud, et valmistab ette kahe liidu loomist, üks protsessorite ja pooljuhttehnoloogiate ning teine tööstusandmete, serv- ja pilvtöötamise jaoks. Samuti kaalub komisjon kanderakettide ja heitevaba lennunduse liitude ettevalmistamist, mis toimiksid täielikus koostöös praegu kaalumisel oleva taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂-heitega kütuste liiduga.

Ajakohastatud tööstusstrateegia kohaselt esitab komisjon ka standardimisstrateegia kindlama hoiaku kujundamiseks Euroopa ja rahvusvaheliste standardite kehtestamisel, kooskõlas Euroopa strateegiliste huvide ja väärtustega. Kuigi standardimine on oma olemuselt tehniline, on see ka väga strateegiline tegevus. Standardid tagavad eri seadmete ja teenuste koostalitlusvõime, vähendavad kohandamiskulusid, kõrvaldavad kaubandustõkkeid, aitavad ettevõtjatel turgudele siseneda ning hõlbustavad uute tehnoloogiate ja toodete kasutuselevõtmist. Lisaks sellele võib standarditel olla oluline roll ELi konkurentsivõime ja tehnoloogilise juhtpositsiooni edendamisel, eelkõige uutes valdkondades, kus EL oleks, kas üksi või koostöös sarnaselt meelestatud partneritega, suuteline mõjutama rahvusvahelist süsteemi.

Väljakuulutatud suunised strateegiliste avalike hangete kohta võivad täiendavalt aidata kaasa tarnijate baasi mitmekesistamisele ja ELi väärtusahelate tugevdamisele ülemaailmses kontekstis.

Komisjon on seoses ajakohastatud tööstusstrateegiaga esitanud ka õigusakti ettepaneku, milles käsitletakse välisriigi subsidiumide võimalikku moonutavat mõju ühtsele turule. Kõnealune vahend võib osutada oluliseks elemendiks võrdsete võimaluste välismõõtme käsitlemisel, aidates seeläbi kaasa õiglase ja konkurentsivõimelise ühtse turu edendamisele.

Samuti tuleb ajakohastatud tööstusstrateegias esitatud algatused asetada kolmandate riikide kaalutavate meetmete laiemasse konteksti. Näiteks vaatab USA läbi oma tarneahelad, keskendudes akudele, pooljuhtidele, ravimite toimeainetele ja haruldastele muldmetallidele ning kuuetele tööstusbaasile¹. G7 käsitleb ka ülemaailmse tarneahela haavatavust uue G7 majandusliku vastupanuvõime tegevuskava osana.

Kaksikülemineku kiirendamine

Pandeemia on mõjutanud rohe- ja digipöörde kiirust ja ulatust. Selleks et tugevdada üleminekute ärimudelit ja selle prognoositavust, mis on hästi informeeritud investeerimisotsuste eeltingimus, on tööstusel vaja sidusat õigusraamistikku, suutlikkuse ja taristu (sealhulgas digitaalse) olemasolu, juurdepääsu rahastamisele (tugeva rõhuga kapitaliinstrumentidele ja kapitali ökosüsteemi parandamise vajadusele), toorainetele ja vähese CO₂-heitega energiale ning õigeid oskusi.

Seda arvesse võttes on ajakohastatud tööstusstrateegias esitatud esmane analüüs neljateistkümne tööstusökosüsteemi ees seisvate väljakutsete ja juba tehtud ümberkujundavate algatuste kohta. Analüüsid kujutavad endast olulist sisendit selleks, et partnerluses tööstuse, avaliku sektori asutuste, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmadega ühiselt koostada tööstusökosüsteemide jaoks nn üleminekujuhiseid.

Samuti on vaja luua ja süvendada keskkonnasäästlike toodete turgusid ja suurendada investeeringuid. Taasterahastu „NextGenerationEU“ investeeringud, mida konkurentsivõime nõukogus arutati veebruaris, pakuvad võimalusi meie majanduse struktuurseks muutmiseks. Mitut riiki hõlmavad projektid, tööstusliidud, Euroopa partnerlused ja muud vahendid võivad etendada olulist rolli kaksikülemineku edendamisel.

¹ Kaitse, tervishoid, IKT, energeetika, transport, põllumajandus- ja toidusektor.
Vt ka <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/02/24/executive-order-on-americas-supply-chains/>.

Juurdepääs otsustava tähtsusega toorainetele

Ajakohastatud tööstusstrateegia ning selle ELi strateegiliste sõltuvuste ja suutlikkuse kaardistamine juhivad meie tähelepanu ka ELi sõltuvusele kolmandatest riikidest pärit toorainete tarnetest.

Kriitilise tähtsusega tooraineid käsitlevas ELi tegevuskavas² on esitatud kümme meetet vastupanuvõime ja avatud strateegilise autonoomia suurendamiseks, vähendades samal ajal ressursside kasutamise keskkonnalast ja sotsiaalset mõju. ELi tegevuskava edu jaoks on ülimalt oluline, et liikmesriigid on teadlikud oma strateegilisest sõltuvusest kriitilise tähtsusega toorainete suhtes, sealhulgas nende kasutamisel järgtööstuses, ning osalevad aktiivselt selles tegevuskavas. Meetmeid vajavate kõige pakilisemate valdkondade hulka kuuluvad haruldased muldmetallid. Need on hädavajalikud püsिमagnetite tootmiseks paljudes tööstusökosüsteemides, eelkõige autotööstuses ning taastuvate energiaallikate ja kaitse valdkonnas³.

Peaaegu täielikku sõltuvust haruldaste muldmetallide ainsast tarne- ja rafineerimisallikast ning magnetite ringlussevõtjast (Hiinast) võib pidada strateegiliseks ohuks, mida mitte ainult EL, vaid ka USA, Jaapan, Ühendkuningriik, Kanada, Austraalia, India ja teised riigid soovivad kõrvaldada.

Selleks on vaja investeeringuid ning Euroopa tooraineliit on valmistanud ette investeeringute kava, mis võib aidata kaasa oluliste toorainesõltuvuste käsitlemisele. Selle õnnestumiseks peavad aga järgtööstuse tootjad turu looma.

² COM (2020) 474, 3. september 2020.

³ 95 % elektriautodest kasutab püsिमagneteid, tuuleturbiinid sisaldavad keskmiselt 600 kg püsिमagneteid MW kohta. Kaitsetööstuses kasutatakse püsिमagneteid vähem, aga need on kõrgekvaliteedilised ja raskesti asendatavad.

Praegu on haruldaste muldmetallide liidusisene hankimine nullilähedane. ELi tegevuskavas kutsutakse liikmesriike ja piirkondi üles kasutama paremini riigisiseseid ressursse, määrates kindlaks kriitilise tähtsusega tooraine kaevandamise, töötlemise ja jäätmete väärtustamise projektid, mis oleksid 2025. aastaks rakendatavad (asjakohaste investeeringute kaudu riiklikest taaste- ja vastupidavuskavadest). Liidusisesed hanked võivad 2030. aastaks moodustada 20 % ELi aastasest nõudlusest⁴.

Komisjon on teinud ettepaneku arendada ressursirikaste riikidega strateegilisi partnerlusi, et mitmekesistada välistest allikatest hankimist, ning peab juba läbirääkimisi Kanada ja Ukrainaga. Huvi pakuvad ka teised piirkonnad, näiteks Lääne-Balkani riigid. Serbial on suured liitiumi, boraatide ja muude kriitilise tähtsusega toorainete varud ning ta on kinnitanud oma huvi strateegilise partnerluse arendamiseks ELiga. Lisaks kaalub komisjon strateegiliste partnerluste väljapakkumist sellest huvitatud Aafrika riikidele, pakkudes neile abi lisandväärtuse loomiseks kaevandussektoris majandusliku ja sotsiaalse arengu tõukejõuna.

Oluline on veel kord märkida, et ka teised ülemaailmsed osalejad vaatavad nende riikide suunas, et tagada enda varustamine kriitilise tähtsusega mineraalidega. Seetõttu on ülioluline, et liikmesriigid ja Euroopa ettevõtjad osaleksid aktiivselt nendes strateegilistes partnerlustes.

Arutelupunktid:

- 1. Millised ajakohastatud tööstusstrateegia kolm elementi tuleks seada prioriteediks seoses lühikeses ja keskpikas perspektiivis vastu võetavate poliitikameetmetega? Võttes arvesse siseturu kesket rolli, millised kolm elementi on uue ühtse turu erakorraliste meetmete paketi puhul eriti olulised?*
- 2. Kas sõltuvus kriitilise tähtsusega toorainetest ohustab investeeringuid sellises ulatuses ja sellises tempos, mis on vajalik rohe- ja digipöörde tulemuslikuks aktiveerimiseks? Milliseid tooraine väärtusahela investeeringuid kavatsevad liikmesriigid toetada erainvesteeringute, taaste- ja vastupidavusraha, ELi fondide ja/või riigiabi kaudu?*

⁴ Euroopa tooraineliidu (ERMA) arvutused: Praeguseks on ERMA kindlaks määranud 14 liidusisest projekti, mis võiksid 2030. aastaks pakkuda 7000 tonni magnetide ja katta 20 % ELi aastasest nõudlusest.